



Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Τίτλος:

«Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον»

Συγγραφή: ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Εφαρμογή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ



**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Εφαρμογή σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Δημιουργία σεναρίου

Δέσποινα Παπαδοπούλου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»

Χρονολογία

Από 14-03-2013 έως 26-04-2013.

Διδακτική / θεματική ενότητα

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό πίνακα.

II. Εικονικός χώρος: Wiki τάξης, ιστολόγιο τάξης.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο, γνώση της χρήσης προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, δημιουργίας παρουσιάσεων και/ή Windows Moviemaker (για δημιουργία αφίσας, παρουσίασης και βίντεο).

Για τον εκπαιδευτικό: γνώσεις Τ.Π.Ε. Α΄ επιπέδου τουλάχιστον, δυνατότητα διαχείρισης Wiki, ετοιμότητα για εφαρμογή ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και εκπόνησης σχεδίων εργασίας.

Για τη σχολική μονάδα: αίθουσες με διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και πρόσβαση στο διαδίκτυο (ενσύρματα και ασύρματα).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Δέσποινα Παπαδοπούλου, Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2011.

Το σενάριο αντλεί

Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2012. Αξιοποιήθηκαν κάποιες από τις δραστηριότητες του σεναρίου.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο της Παπαδοπούλου εστιάζει σε κείμενα που «αποτυπώνουν την επίδραση της ανθρώπινης δραστηριότητας στην οικολογική και κοινωνική ισορροπία και αρμονία», ενώ, όπως δηλώνει η ίδια η δημιουργός, δε δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην παράμετρο της επίδρασης του ανθρώπου στο κοινωνικό περιβάλλον, καθώς στη Γ΄ Γυμνασίου διδάσκεται η ενότητα «Άνθρωπος και κοινωνία». Στο σενάριο μελετήθηκαν κυρίως κείμενα που περιγράφουν «την αλλαγή στη σχέση του ανθρώπου με τον χώρο που ζει (φύση ή άστυ) και τους συνανθρώπους του». Αυτή τη δυσαρμονία που βιώνει ο σύγχρονος άνθρωπος «με τη φύση, με τον συνάνθρωπο με



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

τον ίδιο του τον εαυτό», την οποία επιχείρησε να αναδείξει με το σενάριο της η Παπαδοπούλου, υιοθέτησα ως έναν από τους βασικούς στόχους και κατά την εφαρμογή του σε τμήμα του σχολείου που υπηρετώ. Βέβαια, καθώς ο χρόνος που είχαμε στη διάθεση μας ήταν λίγος, επέλεξα τον ελάχιστο δυνατό αριθμό κειμένων και άλλαξα κάποιες από τις δραστηριότητες, τον τρόπο εκπόνησης και παρουσίασής τους, ιδίως στη Γ' φάση, για την οποία το παραδειγματικό σενάριο προέβλεπε δέκα ώρες.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Στο σενάριο αυτό προσπάθησα να εφαρμόσω μεθόδους και πρακτικές που υιοθετήθηκαν κατά τα δύο προηγούμενα τρίμηνα της σχολικής χρονιάς (ομαδοσυνεργατική μέθοδος, τριμερής δομή σεναρίου, χρήση Wiki), προσαρμόζοντας, παράλληλα, το παραδειγματικό σενάριο στα δεδομένα της χρονικής στιγμής της εφαρμογής του (διαθέσιμος χρόνος οκτώ διδακτικών ωρών μέχρι τις διακοπές του Πάσχα και τις προαγωγικές εξετάσεις που θα ακολουθούσαν αμέσως μετά από αυτές). Έτσι, διατηρήθηκε η φιλοσοφία του αρχικού σεναρίου, ενώ προστέθηκαν κάποιες δραστηριότητες, που αποσκοπούσαν στην ατομική αξιολόγηση των μαθητών αλλά και στην προσπέλαση κάποιων στόχων που θεώρησα απαραίτητο να τεθούν, ώστε να υπάρχει αντιστοιχία γνώσεων και γραμματισμών με το τμήμα που θα εφαρμόζε άλλο σενάριο στο πλαίσιο της ίδιας ενότητας, δεδομένου ότι οι μαθητές του σχολείου μας θα εξετάζονταν στις προαγωγικές εξετάσεις με τον τρόπο αξιολόγησης που προβλέπεται από το Π.Δ. 319/2000. Σημειώνεται ότι, μολονότι κατά τα διδακτικά έτη 2011-12 και 2012-13 εφαρμόστηκε πιλοτικά σε 68 Γυμνάσια της χώρας το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#), οι μαθητές εξετάστηκαν με τον παλιό τρόπο αξιολόγησης.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώξαμε, ακολουθώντας τη στόχευση του παραδειγματικού σεναρίου, οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν ότι η αλαζονική στάση του ανθρώπου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και η στρεβλή θεώρηση της ανάπτυξης οδήγησαν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος,
- να προβληματιστούν για τις αλλαγές στο ελληνικό αστικό τοπίο και στον τρόπο ζωής των ανθρώπων και να αναλογιστούν κατά πόσο έχει επηρεαστεί ο τόπος στον οποίο ζουν από αυτές,
- να ευαισθητοποιηθούν για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και να διαμορφώσουν οικολογική συνείδηση.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώξαμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να εντοπίζουν το οικολογικό θέμα μέσα στο κείμενο και να διερευνούν την οπτική γωνία από την οποία το προσεγγίζει ο συγγραφέας του,
- να παρατηρούν τις αλλαγές που επιφέρει στην αφήγηση η αλλαγή της αφηγηματικής σκοπιάς,
- να διερευνούν τη λειτουργία του αφηγηματικού χρόνου και της περιγραφής στα κείμενα.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώξαμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να επιλέγουν μόνοι τους το κατάλληλο μέσο/τρόπο για την παρουσίαση των εργασιών τους,
- να συνδυάζουν λόγο και εικόνα κατά την παρουσίαση των εργασιών τους, όπως προβλεπόταν και στο αρχικό σενάριο,



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



- να συζητούν για σχετικές επιλογές άλλων δημιουργών σε βίντεο που παρακολούθησαν,
- να εντοπίζουν τα δομικά συστατικά ενός κειμένου και να διερευνούν τη λειτουργία τους μέσα στην αφήγηση,
- να συγγράφουν ιστορίες για να δώσουν άλλο τέλος σε ένα κείμενο ή να προσεγγίσουν μία πτυχή του από διαφορετική αφηγηματική σκοπιά.

Διδακτικές πρακτικές

Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, έγινε συνδυασμός διαφόρων μεθόδων διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατική και μετωπική), ενώ η συζήτηση και η εργασία στο Wiki συμπλήρωνε τη δουλειά στην τάξη. Καταβλήθηκε προσπάθεια να αναδειχθεί η πρωτοβουλία και η δημιουργικότητα των μαθητών, καθώς τους δόθηκε η δυνατότητα να επιλέξουν μόνοι τους το είδος των εργασιών τους, αλλά και να συγγράψουν ατομικά κείμενα δημιουργικής γραφής. Επιπλέον, κρίθηκε κατάλληλη να μελετήσει κάθε ομάδα, για πρώτη φορά στο συγκεκριμένο τμήμα, το δικό της κείμενο, το οποίο θα παρουσίαζε στη συνέχεια στην ολομέλεια, ώστε να αναδειχθούν οι όποιες δυσχέρειες κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης πρακτικής.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Συμφωνώντας με τις απόψεις που εκφράζει στην εισαγωγή του παραδειγματικού της σεναρίου για το περιβάλλον η Δ. Παπαδοπούλου, υιοθέτησα τον κύριο προσανατολισμό του σεναρίου της, το πώς αντιμετωπίζουν τα παιδιά της πόλης τις αλλαγές που επήλθαν, λόγω της ανάπτυξης, στην πόλη που ζουν και στον τρόπο ζωής των κατοίκων της. Βέβαια, η πόλη που κατοικούν οι μαθητές που εφάρμοσαν το σενάριο, η Σπάρτη, είναι από τις μικρότερες πληθυσμιακά ελληνικές πόλεις. Ωστόσο, και σε αυτήν πραγματοποιήθηκαν τα ίδια περιβαλλοντικά ολισθήματα που συνέβησαν σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο, ενώ η αλαζονική στάση που υιοθέτησε



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



σταδιακά ο άνθρωπος απέναντι στο περιβάλλον στο όνομα της εξέλιξης και της υποτιθέμενης ποιότητας ζωής αποτελεί, δυστυχώς, παγκόσμιο φαινόμενο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο σχετίζεται με την ενότητα «Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον» του [Νέου Πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών](#). Η επιλογή της ενότητας αυτής κρίνεται επιτυχημένη, καθώς, πέρα από τη διαθεματική της διάσταση, οδηγεί σε ευαισθητοποίηση των μαθητών για καίρια καθημερινά προβλήματα, όπως τα περιβαλλοντικά.

Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.

Από την αρχή της σχολικής χρονιάς είχε δημιουργηθεί το Wiki της τάξης με τίτλο «Ο κήπος μας», με φιλοδοξία να αποτελέσει έναν ψηφιακό ανθόκηπο-ανθολόγιο¹. Οι ομάδες, που αναδιαρθρώνονταν κατά τη μετάβασή μας από τρίμηνο σε τρίμηνο, είχαν επιλέξει μόνες τους σχετικά ονόματα (πχ. «Μυρωδάτα γιασεμιά» ή το ευφάνταστο «Φαπαρούνες» κλπ.) και αναρτούσε η καθεμιά στη σελίδα της (που την ονομάζαμε «παρτέρι») το υλικό της. Έτσι, αξιοποιήσαμε τις δυνατότητες του Web 2.0 για ασύγχρονη επικοινωνία ανάμεσα στις ομάδες. Επίσης, προτάθηκε να επιλέξουν οι μαθητές όποιο λογισμικό ήθελαν, για να παρουσιάσουν το κείμενο που τους είχε ανατεθεί στην ολομέλεια της τάξης. Ήθελα, κατ' αυτόν τον τρόπο, καθώς το σχολικό έτος όδευε προς τη λήξη του, να δώσω την ευκαιρία στους μαθητές να εκφραστούν μέσα από την προσωπική επιλογή του μέσου, εν προκειμένω, του λογισμικού, ώστε να διαπιστώσω κατά πόσο θα αναπαραγάγουν δοκιμασμένες πρακτικές και κατά πόσο θα επινοήσουν νέες.

¹ Για το σκεπτικό βλ. το σενάριο Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Τι εξημέρωσε ο Μικρός Πρίγκιπας, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α' Γυμνασίου, 2012.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Γυμνασίου

Οδυσσέας Ελύτης, «[Κάτω στις μαργαρίτες το αλωνάκι](#)»

Γιάννης Ρίτσος, «[Τζιτζίκια στήσαν το χορό](#)»

Λουίς Σεπούλδεβα, «[Το μαύρο κύμα](#)»

Γιώργος Σκαμπαρδώνης, «[Η Βαγγελιώ δεν είσαι εντάξει](#)»

Ευγενία Φακίνου, «[Η ζωή στη Σύμη](#)»

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου

Ινδιάνος Σιάτλ, «[Ένα παλιό μήνυμα για το σύγχρονο κόσμο](#)»

Μαρία Ιορδανίδου, «[Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας](#)»

Κοσμάς Χαρπαντίδης, «[Χαλασμένες γειτονιές](#)»

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Δ' Δημοτικού

Νίκος Γκάτσος, [Ο εφιάλτης της Περσεφόνης](#)

Υποστηρικτικό υλικό

Βίντεο

[Man](#): κόμικς του Steve Cutts (3.37') [Πηγή:YouTube]

[Ο Ινδιάνος Σιάτλ στέλνει ένα μήνυμα για τον σύγχρονο κόσμο](#) (4.00') [Πηγή:Φιλο-
λογικά Γυμνασίου]

[Ο κώδικας ηθικής των Ινδιάνων](#) (4.31') [Πηγή: You Tube]

Από τη σειρά «Πλανήτης Γη SOS»:

<http://archive.ert.gr/52893/>

[Πηγή: Ψηφιακό αρχείο Ε.Ρ.Τ] (29.23') (*Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον*)



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



<http://archive.ert.gr/49511/>

[Πηγή: Ψηφιακό αρχείο Ε.Ρ.Τ] (28.01΄) (*Η επίδραση του ανθρώπου στην πόλη*)

<http://archive.ert.gr/52769/>

[Πηγή: Ψηφιακό αρχείο Ε.Ρ.Τ] (30.51΄) (*Πόλη-χωριό/φύση: διαφορές στην ανθρώπινη καθημερινότητα*)

<http://archive.ert.gr/52782/>

[Πηγή: Ψηφιακό αρχείο Ε.Ρ.Τ] (30.18΄) (*Η ζωή των παιδιών στη φύση και στην πόλη*)

Ιστοσελίδες

4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»: [Μαθητική δημιουργία](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ φάση (Πριν από την ανάγνωση)

1^η ώρα

Οι μαθητές για τις ανάγκες του συγκεκριμένου σεναρίου κατανεμήθηκαν σε τέσσερις ομάδες, μολονότι προηγουμένως χωρίζονταν σε πέντε. Οι λόγοι ήταν δύο: αφενός, το ίδιο το παραδειγματικό σενάριο που πρότεινε τον χωρισμό σε τέσσερις υποομάδες, καθώς τόσα ήταν και τα υποθέματα που θα εξετάζονταν. Αφετέρου, η προσπάθεια κινητοποίησης κάποιων μαθητών, που δεν είχαν εργαστεί ικανοποιητικά στα προηγούμενα τρίμηνα, με την ένταξή τους σε ομάδες που φαινόταν ότι θα τους βοηθήσουν να κινητοποιηθούν περισσότερο. Έτσι, κατά την αναδιάρθρωση των ομάδων, επέλεξα να τοποθετήσω τους μαθητές των οποίων η συνεργασία δεν είχε ευδοκιμήσει κατά τα προηγούμενα τρίμηνα σε κάποια από τις νέες ομάδες. Όπως αποδείχθηκε, η επιλογή αυτή, κατά τη συγκεκριμένη περίοδο του σχολικού έτους, είχε θετικά αποτελέσματα για τους μαθητές αυτούς.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Το σενάριο της Παπαδοπούλου, που ήταν είκοσι τεσσάρων διδακτικών ωρών, προέβλεπε τρεις ώρες για αυτήν τη φάση. Στο παραμετροποιημένο οκτάωρο σενάριό μας απαιτήθηκαν δύο.

Η Παπαδοπούλου πρότεινε για την πρώτη ώρα, ως αφόρμηση, συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με τα συναισθήματά τους όταν επισκέπτονται το χωριό τους ή τη φύση, τις σκέψεις τους από την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος κλπ. Πρότεινε, επίσης, την προβολή αποσπασμάτων ταινιών και την ακρόαση τραγουδιών με περιβαλλοντικό θέμα. Στη δική μας εφαρμογή, ως αφόρμηση προκρίθηκε μικρό βίντεο-κόμικς με τίτλο MAN².

Από τις ομάδες ζητήθηκε να συζητήσουν για πέντε λεπτά και να καταγράψουν τα ουσιαστικά και τα επίθετα που τους ήρθαν στο μυαλό κατά την παρακολούθηση του βίντεο και τα οποία είτε αποτυπώνουν τη στάση του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον, όπως αυτή παρουσιάζεται στο βίντεο, είτε τα αποτελέσματά της (π.χ. «αδιαφορία», «αλαζονεία»)³. Αξιοποιήθηκε το συννεφόλεξο (Wordle), για να καταγραφεί η ανταπόκρισή τους στο βίντεο και σχολιάστηκαν σύντομα τα αποτελέσματα⁴.

Ακολούθησε συζήτηση:

- για τη μουσική του βίντεο: θεωρήθηκε κατάλληλα επιλεγμένη, καθώς αναπαράγει, με συνεχώς αυξανόμενη ένταση, συγκεκριμένα μουσικά μοτίβα, για να καταλήξει στο κρεσέντο, που ταιριάζει απόλυτα στη φαινομενική «αποθέωση» του ανθρώπου, λίγο πριν από την απρόβλεπτη αποκαθίλωσή του,

² Το βίντεο πρότεινε, μέσω της διαδικτυακής μας κοινότητας, του «Διαλόγου», η συνάδελφος Μαρίνα Αρετάκη. Το γεγονός αναδεικνύει ακόμη μια πολύτιμη πτυχή της προσφοράς αυτών των κοινοτήτων, την ανταλλαγή προτάσεων, ιδεών, υλικού κλπ.

³ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο 1_tekmhria.

⁴ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο 2_tekmhria.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



- για την επιλογή του δημιουργού σχετικά με τη σειρά/τάξη της αφήγησης (χρονολογική): οι μαθητές τη θεώρησαν ενδεδειγμένη, καθώς το βίντεο καταγράφει την “εξελικτική” πορεία του ανθρώπου μέσα στις χιλιετίες,
- για τις εικασίες των μαθητών σχετικά με το λογότυπο (“Welcome”) που ήταν αποτυπωμένο στη μπλούζα του ήρωα του κόμικ. Ακούστηκαν ενδιαφέρουσες απόψεις, ενώ η απάντηση στο ερώτημα γιατί επιλέχθηκε η συγκεκριμένη φράση έμεινε μετέωρη, ώστε να συνεχιστεί η συζήτηση στο Wiki.

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τα παιδιά να μελετήσουν στο σπίτι τους το κείμενο του Ινδιάνου Σιάτλ [«Ένα παλιό μήνυμα για τον σύγχρονο κόσμο»](#) σε συνδυασμό με το ποίημα του Νίκου Γκάτσου [«Ο εφιάλτης της Περσεφόνης»](#), το οποίο σχολιάστηκε σύντομα μέχρι το κτύπημα του κουδουνιού. Τα κείμενα διανεμήθηκαν φωτοτυπημένα, ενώ οι μαθητές παρακινήθηκαν να επισκεφθούν το Wiki, όπου είχε αναρτηθεί βίντεο στο οποίο συνδυάζονται [τα δύο αυτά κείμενα](#), καθώς και βίντεο για τους [ινδιάνους και τον πολιτισμό](#) τους, αλλά και την [ιστοσελίδα του σχολείου](#), στην οποία είχαν αναρτηθεί κατά την προηγούμενη χρονιά εργασίες για την ίδια ενότητα⁵.

Η αξιοποίηση ενός Wiki ως χώρου ανταλλαγής απόψεων είναι ένα από τα σημαντικότερα οφέλη της χρήσης τους στην εκπαιδευτική διαδικασία: οι συζητήσεις που ξεκινούν στην τάξη συνεχίζονται στο διαδίκτυο, ο διαθέσιμος χρόνος διαστέλλεται, ενώ οι μαθητές εξασκούνται στον γραπτό λόγο, καλλιεργώντας παράλληλα παραδοσιακές και νέες μορφές γραμματισμού. Έτσι, το Wiki μπορεί να προσδώσει στη συνεργασία μας με τους μαθητές έναν χαρακτήρα «εργασίας εν προόδω», με διαρκή διάλογο, ανατροφοδότηση και ανάρτηση επιπλέον εργασιών, όποτε προκύπτουν ζητήματα προς διερεύνηση.

Ως γραπτή ατομική εργασία για το επόμενο μάθημα ζητήθηκε από τους μαθητές να απαντήσουν στο ερώτημα: «Ποια ήταν η στάση των Ινδιάνων απέναντι

⁵ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων δύο στιγμιότυπα από τη συζήτηση που επακολούθησε στο Wiki στο αρχείο 3a_tekmhria. Άλλα στιγμιότυπα από το Wiki της τάξης παρατίθενται στον υποφάκελο 9_tekmhria.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

στο φυσικό περιβάλλον και σε τι διέφερε από αυτήν των λευκών αποίκων της Αμερικής; Βρίσκετε ομοιότητες ανάμεσα στο βίντεο που παρακολουθήσατε (MAN) και σε όσα καταμαρτυρεί εναντίον των λευκών ο Ινδιάνος Σιάτλ;»

2^η ώρα

Με βάση τα κείμενα-εργασίες που προετοίμασαν οι μαθητές στο σπίτι, συζητήσαμε για τη στάση των Ινδιάνων απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και την αντιδιαστείλαμε με την αλαζονική συμπεριφορά του δυτικού ανθρώπου απέναντι στη φύση, όπως, άλλωστε, προτεινόταν και στο παραδειγματικό σενάριο. Οι μαθητές ανακάλεσαν στη μνήμη τους τους χαρακτηρισμούς για τον άνθρωπο και τη στάση του απέναντι στον κόσμο, που είχαν αξιοποιηθεί στο συνεφύλλεξο της προηγούμενης ώρας. Σημειώσαμε στον πίνακα τις σκέψεις που διατύπωσαν, όπως ότι το περιβάλλον είναι ένα σύστημα σε εύθραυστη ισορροπία, της οποίας η διατάραξη έχει επιπτώσεις στα υπόλοιπα μέρη του⁶.

Στη συνέχεια, μοιράστηκε στις ομάδες το [φύλλο εργασίας 1](#). Όπως σε όλα τα παραδειγματικά σενάρια του ΚΕΓ, έτσι και σε αυτό δεν προτεινόταν φύλλα εργασίας. Έτσι, συνέθεσα το [φύλλο εργασίας 1](#) με βάση τα θεματικά υποθέματα που πρότεινε στο παραδειγματικό σενάριο η Δ. Παπαδοπούλου. Προτίμησα, πέρα από κάποιες ενδεικτικές ερωτήσεις που πρότεινα, καθώς τις θεώρησα απαραίτητες για να προσανατολιστεί κάπως η εργασία κάθε ομάδας, στη φάση αυτή του σχολικού έτους, να αποφύγω την πλήρως κατευθυνόμενη εργασία των ομάδων και την επανάληψη της προσέγγισης των κειμένων για ακόμη μία φορά μέσω PowerPoint, όπως συνέβη στα προηγούμενα σενάρια που υλοποίησα. Έτσι το [φύλλο εργασίας 1](#) έδινε σε κάθε ομάδα τη δυνατότητα να παρουσιάσει το κείμενο που θα προετοίμαζε στην ολομέλεια για το επόμενο μάθημα με όποιον τρόπο αυτή θα επέλεγε κατά τις προσεχείς ημέρες,

⁶ Το σενάριο της Παπαδοπούλου πρότεινε, για τη δεύτερη και τρίτη ώρα αυτής της φάσης, ανάγνωση του κειμένου του Σιάτλ, πρόταση που υιοθετήσαμε. Επέλεξα, ωστόσο, το άλλο κείμενο που προτεινόταν –οι «Χαλασμένες γειτονιές» του Χαρπαντίδη– να δοθεί για επεξεργασία κατά τη δεύτερη φάση του σεναρίου.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ώστε η παρουσίαση του κειμένου να είναι ελκυστική και πρωτότυπη. Ένας επιπλέον στόχος της δραστηριότητας αυτής ήταν να αναζωπυρωθεί η δραστηριότητα των μαθητών στο ιστολόγιο του τμήματος⁷, καθώς η προσέλευση σε αυτό το σημείο της σχολικής χρονιάς (τρίτο τρίμηνο, μήνας Απρίλιος) είχε σημειώσει κάμψη⁸.

Β' φάση (Κατά την ανάγνωση)

3^η ώρα

Οι ομάδες άρχισαν να παρουσιάζουν τις εργασίες που ετοίμασαν συνεργαζόμενες είτε σε φυσικό χώρο εκτός μαθημάτων είτε μέσω του Wiki. Τον χώρο της συνεργασίας τον επέλεξε μόνη της κάθε ομάδα. Κατά την πρώτη ώρα παρουσίασαν τις εργασίες τους οι τρεις πρώτες ομάδες. Οι δύο από αυτές επέλεξαν, πέρα από το παραδοσιακό PowerPoint, να διανθίσουν την εργασία τους με ποιήματα και ζωγραφιές (η μία μάλιστα μετέτρεψε την παρουσίαση αυτή σε ταινία), ενώ η τρίτη ακολούθησε απλώς την πεπατημένη του PowerPoint. Σημειώνω ότι η ποιότητα των εργασιών και κυρίως της συνεργασίας και της προσπάθειας των ομάδων με εξέπληξαν ευχάριστα, αν λάβουμε, μάλιστα, υπόψη ότι δεν είχε μεσολαβήσει Σαββατοκύριακο. Οι ομάδες προσέγγισαν με πρωτοτυπία το περιβαλλοντικό θέμα μέσα από το κείμενο που δόθηκε στην καθεμιά. Το κουδούνι χτύπησε και συμφωνήσαμε να βελτιώσουν οι ομάδες τις εργασίες τους με βάση τα σχόλια της ολομέλειας. Παράλληλα, ζητήθηκε να μελετήσουν όλα τα παιδιά ένα από τα κείμενα που παρουσιάστηκαν και συμπεριλαμβάνονται στο ανθολόγιο της Α' Γυμνασίου («Η ζωή στη Σύμη» της

⁷ Για τη σχετική συζήτηση για τον τρόπο συν-εργασίας των μαθητών βλ. ό.π. το αρχείο 3b_tekmhria.

⁸ Καθώς βρισκόμασταν στη Δευτέρα και το επόμενο μάθημα ήταν προγραμματισμένο για την Παρασκευή της ίδιας εβδομάδας, οι μαθητές δήλωσαν προβληματισμένοι για τον διαθέσιμο χρόνο και ζήτησαν η εργασία να παραδοθεί μετά το Σαββατοκύριακο, ώστε να μπορέσουν να την ολοκληρώσουν. Επέμεινα ότι η έλλειψη χρόνου επέτασσε να συγκεντρώσουν υλικό και να είναι σε θέση στο επόμενο μάθημα να παρουσιάσουν έστω την αρχική της μορφή στους συμμαθητές τους. Έτσι, το τελευταίο δεκάλεπτο παραχωρήθηκε στις ομάδες, που, με τη διακριτική επίβλεψή μου, άρχισαν να συζητούν για το είδος των δραστηριοτήτων που θα αναλάμβαναν, αλλά και για τον τρόπο και τον χώρο στον οποίο θα συνεργάζονταν. Οι μαθητές κινητοποιήθηκαν και, παρά τους αρχικούς ενδοιασμούς τους, προσήλθαν στο επόμενο μάθημα επαρκώς προετοιμασμένοι.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευγενίας Φακίνου), ώστε να επιβεβαιώσουν ή να απορρίψουν όσα άκουσαν κατά την παρουσίαση της ομάδας Γ΄.

4^η ώρα

Καταρχάς, παρουσιάστηκε η εργασία της τέταρτης ομάδας, που αφορούσε στην ανίχνευση των διαφορών της ζωής των παιδιών στη φύση και στην πόλη με όχημα κυρίως το απόσπασμα [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#) της Μαρίας Ιορδανίδου και κατά δεύτερο λόγο τα ποιήματα [«Τζιτζίκια στήσαν το χορό»](#) του Γιάννη Ρίτσου και [«Κάτω στις μαργαρίτες το αλωνάκι»](#) του Οδυσσέα Ελύτη. Αναλώσαμε σε αυτήν την εργασία τον περισσότερο χρόνο από όλες τις υπόλοιπες, καθώς ήταν η πλέον πρωτότυπη και προσφερόταν για συζήτηση και αναστοχασμό, κυρίως πάνω στις πρακτικές που ακολουθήθηκαν.

Πιο συγκεκριμένα, τα μέλη της τέταρτης ομάδας, εκμεταλλευόμενα τη σχετική ευχέρεια που τους έδινε το [φύλλο εργασίας 1](#), επέλεξαν έναν πρωτότυπο μέχρι εκείνη τη στιγμή για το τμήμα τρόπο για να παρουσιάσουν την εργασία τους: απέφυγαν το PowerPoint, που είχε χρησιμοποιηθεί κατά κόρον κατά τα δύο προηγούμενα τρίμηνα σε όλες τις παρουσιάσεις κειμένων, και συνέθεσαν μια αφίσα σε χαρτόνι. Τα επιμέρους τμήματα της αφίσας αποτελούνταν από κείμενα πληκτρολογημένα με πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, καθώς και από φωτογραφίες που αλιεύσαν τα παιδιά από το διαδίκτυο. Παράλληλα, ένα μέλος έγραψε και πληκτρολόγησε δύο ποιήματα σχετικά με το εξεταζόμενο θέμα. Στους μαθητές γνωστοποιήθηκε ότι η ίδια εργασία θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και ηλεκτρονικά (π.χ. με διαδικτυακό πρόγραμμα κατασκευής αφίσας, όπως το Glogster, που, ωστόσο, δεν το είχαν υπόψη τους, ή με το PowerPoint). Συζητήθηκε σε ποιον βαθμό αυτό θα άλλαζε το είδος και το ύφος του τελικού προϊόντος της εργασίας τους.

Σχολιάστηκε θετικά ότι αντί στην εργασία αυτή να προκριθεί η λύση των ερωταποκρίσεων παραδοσιακού τύπου (π.χ. *τι αισθάνεται η μικρή που ζει στο διαμέρισμα που περιγράφεται στο κείμενο της Ιορδανίδου και πού οφείλονται τα*



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συναισθήματά της), τα μέλη της ομάδας επέλεξαν να βάλουν το μικρό κορίτσι που υφίσταται βία να μιλά σε α' πρόσωπο για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, με ένα «συννεφάκι» πάνω από τη φωτογραφία του (πετυχαίνοντας έτσι την ενσυναίσθηση). Στη συνέχεια, «έδωσαν» τον λόγο στον πατέρα του κοριτσιού (ο οποίος, μάλιστα, δεν εμφανίζεται στο κείμενο, προσπαθώντας έτσι να ερμηνεύσουν τη στάση του) και στην αφηγήτρια. Την αφηγήτρια την ταύτισαν με τη συγγραφέα. Έτσι, βρήκαν στο διαδίκτυο φωτογραφία της Μαρίας Ιορδανίδου και έδωσαν σε «συννεφάκι» τις σκέψεις της για τη συγκεκριμένη οικογένεια. Στο σημείο αυτό μας δόθηκε η ευκαιρία να ανακαλέσουμε όσα είχαν επισημανθεί σε παλαιότερο μάθημα για τη σχέση αφηγητή-συγγραφέα.

Ένα ακόμη στιγμιότυπο: ο μαθητής με τις χαμηλότερες επιδόσεις από τα όλα τα μέλη της ομάδας, ο οποίος είχε ενσωματωθεί τελευταίος στη ομάδα, όπως σημειώθηκε παραπάνω, μετά από παρότρυνση των υπόλοιπων μελών της, αποστήθισε ένα εισαγωγικό κείμενο για την παρουσίαση και, παρά την έκδηλη αμηχανία του, παρουσίασε, για πρώτη φορά τόσο εκτενώς, κάποιο «κείμενο» μπροστά στην ολομέλεια, μολονότι δεν αναλάμβανε στο παρελθόν καμία πρωτοβουλία. Στη θετική αυτή εξέλιξη συνέβαλε προφανώς η σύνθεση της ομάδας, που την αποτελούσαν παιδιά ώριμα και με συναισθηματική νοημοσύνη, που τον ενθάρρυναν και τον βοήθησαν να νιώσει συναισθηματική ασφάλεια, ώστε να αναλάβει κάποιον ρόλο. Τέλος, σχολιάστηκε θετικά αυτό που διεφάνη από την ποιότητα και τον τρόπο της παρουσίασης, ότι όλοι οι μαθητές της ομάδας είχαν συνεργαστεί για τη δημιουργία και την παρουσίαση της εργασίας.

Ας σημειωθεί ότι η ομάδα υιοθέτησε και μια άλλη πρακτική, πολύ ενδιαφέρουσα: είχε ήδη αναρτήσει στο Wiki δύο βίντεο που αλιεύσε από το διαδίκτυο και ζήτησε από τις υπόλοιπες ομάδες τον σχολιασμό τους (ασύγχρονα, από το σπίτι).



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το υπόλοιπο της ώρας προσεγγίσαμε, με τη βοήθεια του [φύλλου εργασίας 2](#), το απόσπασμα από την *Αστραδενή* της Φακίνου, «[Η ζωή στη Σύμη](#)», που είχαν στο προηγούμενο μάθημα να μελετήσουν όλοι οι μαθητές, ώστε να εντοπίσουμε στοιχεία που δεν είχαν αναφερθεί κατά την παρουσίαση της τρίτης ομάδας: τον κόσμο των γυναικών και των παιδιών που μοιράζονται, απόντων των ανδρών, συντροφιά, απογευματινές ασχολίες και παιχνίδια, τις αντιλήψεις των απλοϊκών ανθρώπων του νησιού, τις δεισιδαιμονίες τους, τον σεβασμό απέναντι στο νερό και στη φύση γενικότερα, την εναλλαγή των εργασιών ανάλογα με την εποχή του έτους (σε αντίθεση με τη μονότονη επανάληψη στην πόλη) κλπ. Με τον τρόπο αυτόν επιστρέψαμε, βέβαια, σε παραδοσιακότερες πρακτικές: ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, για τους μαθητές της πρώτης τάξης είναι συχνά απαραίτητη η παρέμβαση του διδάσκοντα και της ολομέλειας για περαιτέρω διερεύνηση πτυχών ενός κειμένου, από τη στιγμή, μάλιστα, που αυτό ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης στις προαγωγικές εξετάσεις⁹.

Στους μαθητές ανατέθηκε, τέλος, να προετοιμάσουν για το επόμενο μάθημα με τον ίδιο τρόπο το κείμενο «[Το μαύρο κύμα](#)».

5^η ώρα

Στην αρχή της ώρας, μοιράστηκε στους μαθητές το [φύλλο εργασίας 3](#). Η δραστηριότητα αυτή είχε ως στόχο να αναδείξει την τιτάνια προσπάθεια του πτηνού να επιβιώσει και να υπερνικήσει τα αποτελέσματα της αλαζονικής συμπεριφοράς του ανθρώπου. Οι ομάδες κλήθηκαν να συμπληρώσουν αριθμό πλαισίων διαφορετικού σχήματος. Στα τετράγωνα πλαίσια κατέγραψαν τις προσπάθειες του γλάρου Κενγκά να ξεφύγει από τη θανάσιμη πετρελαιοκηλίδα. Στα κυκλικά πλαίσια σημείωσαν τις

⁹ Είναι πολύ ευχάριστο το γεγονός ότι ενώ η ομάδα που είχε αναλάβει την παρουσίαση της «[ζωής στη Σύμη](#)» κατά την πρώτη παρουσίαση της εργασίας είχε αγνοήσει τις παραμέτρους που τίγονται παραπάνω, κατά την εργασία της Γ' φάσης επανήλθε και αξιοποίησε αυτά τα στοιχεία στις δύο συνεντεύξεις του βίντεο που παρουσίασε. Η σύνδεση της θεματικής των εργασιών της δεύτερης και τρίτης φάσης επέτρεψε να αξιοποιηθεί η ανατροφοδότηση που προηγήθηκε, αλλά και να διαφανεί η ανταπόκριση των μαθητών σε όσα συζητήθηκαν εντωμεταξύ.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αντίρροπες δυνάμεις, ό,τι τον εμπόδιζε να πετύχει τον στόχο του και τον οδηγούσε σε αποτυχία. Στόχος ήταν να “τεμαχίσουν” οι μαθητές το κείμενο, να κατανοήσουν τη λειτουργία κάθε τμήματός του, να αισθητοποιήσουν το δίπολο δράση-αντίδραση/ προσπάθεια-αποτυχία, να αναδείξουν, εντέλει, ως στάση ζωής τη βούληση όλων των πλασμάτων της γης για επιβίωση¹⁰.

Αφού σχολιάστηκαν σύντομα τα φύλλα εργασίας των ομάδων, μέχρι το τέλος της ώρας, ο κάθε μαθητής έγραψε ένα κείμενο με τίτλο «Ο ήλιος βλέπει την Κενγκά να πλησιάζει. Τι να σκέφτεται, άραγε;»

Διορθώνοντας τις εργασίες αυτές, διαπίστωσα ότι οι μαθητές ανταποκρίθηκαν στον στόχο που είχα θέσει, επιλέγοντας τη συγκεκριμένη εργασία: να αξιοποιήσουν όσα είχαν ακουστεί και συζητηθεί κατά τις προηγούμενες διδακτικές ώρες σχετικά με τη συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον, τις επεμβάσεις στις πόλεις του, την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, την αλαζονική στάση απέναντι στον πλανήτη και τα υπόλοιπα όντα που ζουν σε αυτόν. Παράλληλα, ανταποκρίθηκαν στο να γράψουν σε πρώτο ρηματικό πρόσωπο μια ιστορία από τη σκοπιά του ήλιου, αποδίδοντάς του σκέψεις και συναισθήματα, αφενός, για την προσπάθεια του πουλιού να επιβιώσει και αφετέρου, για τη συμπεριφορά του ανθρώπου πάνω στον πλανήτη¹¹.

Αμέσως μετά τη διόρθωση των εργασιών, πρότεινα, μέσω ανάρτησής μου στο Wiki, όσοι μαθητές επιθυμούσαν να θέσουν στη διάθεση της ομάδας τους το κείμενό τους, ώστε αυτό, εφόσον συμφωνήσουν και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αποτελέσει τη βάση για το σενάριο κόμικ που θα σχεδίαζε η ομάδα τους. Επειδή οι μαθητές δεν είχαν διδαχθεί ακόμη τα προγράμματα δημιουργίας κόμικς στο μάθημα της πληροφορικής, καθώς σύμφωνα με το ΠΣ αυτό το διδάσκονται στη Β΄ Γυμνασίου, τελικά, αυτή η εργασία δεν υλοποιήθηκε. Θεωρώ, ωστόσο, ιδιαίτερα θετικό ότι, κατά τις εργασίες της τρίτης φάσης, ένα από τα κείμενα των μαθητών

¹⁰ Βλ. ό.π. το 6a_tekmhria.

¹¹ Βλ. ό.π. τον υποφάκελο 6b_tekmhria.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

διασκευάστηκε με πρωτοβουλία μίας ομάδας σε σύντομο δραματοποιημένο διάλογο του πουλιού με τον ήλιο και παρουσιάστηκε στην ολομέλεια από τα μέλη της μίας ομάδας¹². Ήταν, επίσης, θετικό ότι μία μαθήτρια ανάρτησε στο Wiki ποίημα που έγραψε με τις σκέψεις του Ήλιου για τη στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση, προκαλώντας, μάλιστα, σχετική συζήτηση για το πολυτροπικό αρχείο που ανέβασε¹³.

Στο τέλος της ώρας, ανατέθηκε στους μαθητές να προετοιμάσουν για το μεθεπόμενο μάθημα ομαδικές εργασίες για κάποιο περιβαλλοντικό θέμα με βάση το [φύλλο εργασίας 4](#), το οποίο στηρίχθηκε στις προτεινόμενες από το παραδειγματικό σενάριο της Δ. Παπαδοπούλου εργασίες της Γ' φάσης. Ωστόσο, ενώ το παραδειγματικό σενάριο προέβλεπε οι δέκα ώρες αυτής της φάσης να διατεθούν κυρίως για εργασία μέσα στην τάξη (π.χ. η παρακολούθηση των ντοκιμαντέρ προβλεπόταν να γίνει στον ατομικό υπολογιστή κάθε ομάδας κατά την πρώτη ώρα της τρίτης φάσης, η συγγραφή κειμένων επίσης μέσα στην τάξη κλπ.), επέλεξα οι μαθητές να συνεργαστούν όπως και στη Β' φάση εκτός τάξης (σε φυσικό χώρο ή στο Wiki).

Παράλληλα, για το επόμενο μάθημα, τους ζητήθηκε να διαβάσουν ένα ακόμη κείμενο, το διήγημα του Γιώργου Σκαμπαρδώνη «[Η Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει](#)». Ο λόγος που προστέθηκε αυτό το κείμενο στο σενάριο ήταν καταρχάς πρακτικός: είχε διδαχθεί στο άλλο τμήμα της Α' τάξης και θα αποτελούσε μέρος της εξεταστέας ύλης των προαγωγικών εξετάσεων. Επιπλέον, το κείμενο έχει αφηγηματικό ενδιαφέρον (σχολιασμός της αναδρομικής αφήγησης και της λειτουργίας των λεπτομερών περιγραφών του κειμένου), άρα ερχόταν να συμβάλει σε όσα είχαν ήδη συζητηθεί για τη λειτουργία της αφήγησης, της περιγραφής και του αφηγηματικού χρόνου (γνώσεις για τη λογοτεχνία) και να βοηθήσει στην εμπέδωση κάποιων γνώσεων για τη λογοτεχνία. Μας βοήθησε, ακόμη, να θίξουμε μια άλλη παράμετρο του οικολογικού

¹² Βλ. ό.π. τον υποφάκελο 8_tekmhria.

¹³ Βλ. τον υποφάκελο 6b_tekmhria.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

θέματος, το άξενο περιβάλλον των πόλεων για τα κατοικίδια. Τέλος, στόχος ήταν να δώσει την ευκαιρία στους μαθητές να επισκεφθούν το Wiki και να σχολιάσουν τα σκίτσα που εκπόνησαν οι συμμαθητές τους του άλλου τμήματος της Α΄ Γυμνασίου, με βάση τα στοιχεία και τις περιγραφές του κειμένου του Σκαμπαρδώνη¹⁴.

Σημειώνω ότι για λόγους χρόνου επέλεξα για την προσέγγιση αυτού του κειμένου να μη χρησιμοποιηθούν φύλλα εργασίας, των οποίων η συμπλήρωση και παρουσίαση μέσα στην τάξη απαιτούν συνήθως περισσότερο χρόνο από ό,τι μια παραδοσιακότερη προσέγγιση, μέσω μετωπικής διδασκαλίας και κατευθυνόμενου διαλόγου¹⁵.

6^η ώρα

Με κατευθυνόμενο διάλογο και μετωπική διδασκαλία, εστίασαμε σε ζητήματα δόμησης και ύφους του κειμένου του Σκαμπαρδώνη. Επιπλέον, διερευνήσαμε τη σχέση του αφηγητή με τη γάτα, τη λειτουργία του τίτλου, των ρηματικών χρόνων και των περιγραφών μέσα στο κείμενο.

Τέλος, για να δοθεί η ευκαιρία να γράψουν ένα ακόμη κείμενο δημιουργικής γραφής (ατομικά) οι μαθητές (και για να συγκρίνουμε την επίδοσή τους ανάμεσα στα κείμενα που συνέγραψαν, χωρίς προειδοποίηση, μέσα στην τάξη για «[Το μαύρο κύμα](#)», με αυτό που θα έγραφαν στο σπίτι) τους ζητήθηκε να γράψουν κείμενο στο σπίτι με θέμα: «Η-Βαγγελιώ-δεν-Είσαι-Εντάξει στον... Παράδεισο των Ζώων». Ο στόχος ήταν να συνεχίσουν την ιστορία και να τους δοθεί η ευκαιρία, μέσω αυτής, είτε να εξηγήσουν τη συμπεριφορά της συγκεκριμένης γάτας είτε/και να ξεπεράσουν

¹⁴ Βλ. τον Φάκελο Τεκμηρίων στο εφαρμοσμένο σενάριο Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου 2013.

¹⁵ Για φύλλα εργασίας για την προσέγγιση του κειμένου αυτού βλ. στο συνταγμένο σενάριο Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2012.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

τα δυσάρεστα συναισθήματα, τα οποία κάποια παιδιά δήλωσαν ότι ένιωσαν από τη ρεαλιστική περιγραφή του νεκρού ζώου¹⁶.

Γ' φάση (Μετά την ανάγνωση)

7^η και 8^η ώρα (ενιαίο δίωρο μετά από συνεννόηση για αλλαγή του ωρολόγιου προγράμματος)

Καταρχάς, διαβάστηκαν και σχολιάστηκαν οι εργασίες δημιουργικής γραφής με θέμα: «Η-Βαγγελιώ-δεν –είσαι-Εντάξει στον... Παράδεισο των ζώων». Σχολιάστηκε ιδιαίτερος ο τρόπος που επέλεξαν οι μαθητές για να αφηγηθούν την ιστορία τους, η προσπάθεια κάποιων να εξηγήσουν τη συμπεριφορά της γάτας, η άποψη της γάτας για τον κύριό της (αλλαγή οπτικής αφήγησης, για την οποία επίσης συζητήσαμε), η προσπάθεια κάποιων να υιοθετήσουν υφολογικές επιλογές του συγγραφέα μας (χρήση επιθέτου και επιρρήματος)¹⁷.

Προσπάθησα να διερευνήσω αν οι ενστάσεις των μαθητών που είχαν νιώσει αποτροπιασμό και θλίψη μετά την πρώτη ανάγνωση της περιγραφής του νεκρού ζώου είχαν μετριαστεί. Ακολούθησε, έτσι, σύντομη συζήτηση για τη δύναμη και τη λειτουργία της λογοτεχνίας και σύγκρισή της με την τηλεόραση και τον κινηματογράφο με τη βοήθεια ερωτημάτων όπως: *Έχουμε μήπως εθιστεί στο να είμαστε υπερβολικά ανεκτικοί απέναντι στις σκηνές βίας που προβάλλονται στην τηλεόραση ή σε μια κινηματογραφική ταινία, ενώ δεν επιδεικνύουμε ανάλογη στάση απέναντι σε αντίστοιχες σκηνές μέσα σε λογοτεχνικά έργα; Πόσο τελικά ο ρεαλισμός σε ένα λογοτεχνικό κείμενο έχει καθαρτήριο λειτουργία, βοηθώντας μας να στοχαστούμε*

¹⁶ Η ιδέα για την εργασία αυτή μου γεννήθηκε μετά την ανάγνωση ενός από τα περίφημα σχόλια του Μάνου Χατζιδάκι στο Τρίτο Πρόγραμμα με τίτλο *Το πρόσωπο του τέρατος και ο φόβος μήπως το συνηθίσουμε*: «Όποιος δε φοβάται το πρόσωπο του τέρατος, πάει να πει ότι του μοιάζει. Και η πιθανή προέκταση του αξιώματος είναι, να συνηθίσουμε τη φρίκη, να μας τρομάζει η ομορφιά. Ο Φρανκεστάιν έγινε πόστερ και στολίζει το δωμάτιο ενός όμορφου αγοριού. Το αγόρι ονομάζεται Πινοσέτ ή Βιντέλα, [...]. Από την ώρα που ο Φρανκεστάιν γίνεται στόλισμα νεανικού δωματίου, ο κόσμος προχωράει μαθηματικά στην εκμηδένισή του. Γιατί δεν είναι που σταμάτησε να φοβάται, αλλά γιατί *συνήθισε να φοβάται*.» (Μάνος Χατζιδάκις, *Τα σχόλια του Τρίτου*, 57. Αθήνα: Εξάντας, 2007.

¹⁷ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο 7_tekmhria.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

για τη φύση των πραγμάτων και να εμβαθύνουμε σε αυτά πέρα από την ευκολία και την επιφάνεια της εικόνας; Τελικά, τι επιτρέπεται στην τέχνη και τι όχι; Φυσικά, λόγω της ηλικίας των μαθητών, δεν περιμέναμε παρά να τεθούν απλώς κάποιοι πρώτοι προβληματισμοί.

Στη συνέχεια, οι ομάδες παρουσίασαν τις τελικές εργασίες, που τους είχαν ανατεθεί. Διαπιστώσαμε ότι αυτήν τη φορά όλες οι ομάδες προσπάθησαν να πρωτοτυπήσουν (ή να αξιολογηθούν θετικά, υιοθετώντας πρακτικές που είχαν εφαρμοστεί από άλλες ομάδες κατά την προηγούμενη φάση) και εργάστηκαν ποικιλοτρόπως, για να προσεγγίσουν δημιουργικά το θέμα τους. Πιο συγκεκριμένα:

- η ομάδα Α΄ δημιούργησε αφίσα, στην οποία αποτυπώνεται η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό (και το αστικό) περιβάλλον, πήρε σύντομες συνεντεύξεις από συμμαθητές και καθηγητές και δραματοποίησε ένα από τα κείμενα δημιουργικής γραφής που είχαν γραφτεί στην τάξη και το παρουσίασε στην ολομέλεια,
- η ομάδα Β΄ δημιούργησε παρουσίαση με PowerPoint στην οποία καταγράφονται η επίδραση και οι αλλαγές στο αστικό περιβάλλον της Σπάρτης,
- η ομάδα Γ΄ δημιούργησε βίντεο με συνεντεύξεις, στις οποίες αποτυπώνονται οι διαφορές στη ζωή των ανθρώπων στην πόλη και στο χωριό, στο παρελθόν και σήμερα,
- η ομάδα Δ΄ σχεδίασε κόμικ με βάση συνέντευξη που παραχώρησαν σε μαθήτρια τα συνομήλικα ξαδέλφια της που ζουν στην Αθήνα, στην προσπάθεια να διερευνήσει τη ζωή ενός παιδιού σε μια μεγαλούπολη, ενώ συνέκρινε την εικόνα της Σπάρτης άλλοτε και στις μέρες μας μέσω δύο αφισών,
- κάποιοι μαθητές έγραψαν ποιήματα, που ενσωμάτωσαν στις εργασίες τους (ομάδες Α΄, Β΄ και Δ΄),



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



- γενικά όλες οι ομάδες φρόντισαν να αξιολογήσουν, όσο το δυνατόν καλύτερα, τις δυνατότητες των μελών τους¹⁸.

Αφού συζητήθηκαν οι αδυναμίες και αναδείχθηκαν οι αρετές των παραπάνω εργασιών, αξιολογήθηκε ο τρόπος συνεργασίας των ομάδων στο σενάριο αυτό. Η προσπάθεια των (τριών, τουλάχιστον) ομάδων κρίθηκε (και αυτοαξιολογήθηκε στη σχετική συζήτηση με την οποία ολοκληρώθηκε το σενάριο) ως ιδιαίτερα ικανοποιητική, διότι, κατά το τρίτο τρίμηνο οι μαθητές συνεργάστηκαν καλύτερα από τα προηγούμενα, ξεπερνώντας, παράλληλα, λίγο πριν από το τέλος της σχολικής χρονιάς, τη φυσιολογική κόπωσή τους.

Μετά την ολοκλήρωση και εφαρμογή και αυτού του σεναρίου, οι μαθητές του συγκεκριμένου τμήματος έδειχναν περισσότερο έτοιμοι να υιοθετήσουν στο μέλλον καινοτόμες πρακτικές κατά την προσέγγιση των κειμένων και να γίνουν σταδιακά επαρκέστεροι αναγνώστες. Σίγουρα, σε αυτό θα συντελούσε η φυσική ωρίμανσή τους. Αρκεί η προσπάθεια να συνεχιζόταν στην ίδια κατεύθυνση και κατά τη νέα σχολική χρονιά.

¹⁸ Βλ. ό.π. τον υποφάκελο 8_tekmhria.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Η αποστολή κάθε ομάδας:

Από σήμερα έως την Πέμπτη το βράδυ καλό είναι να επισκέπτεστε τον [«Κήπο μας»](#) και να αναρτάτε στο παρτέρι της ομάδας σας τις σκέψεις και τις προτάσεις σας για τα θέματα που αναφέρονται παρακάτω και αφορούν στο κείμενο που θα αναλάβετε να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας την προσεχή Παρασκευή. Εφόσον κάποιος δεν έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, ας αναλάβει από σήμερα κάποια εργασία σε συνεννόηση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του (π.χ. ας ζωγραφίσει κάτι εμπνευσμένο από το κείμενο).

- Την Παρασκευή, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει στην ολομέλεια του τμήματος το κείμενο που ετοίμασε.
- ✓ Στόχος σας είναι τα μέλη των υπόλοιπων ομάδων να αποκομίσουν μια, όσο το δυνατόν, **πληρέστερη εικόνα** για τα κείμενα που μελετήσατε.

Για να το πετύχετε αυτό, μπορείτε να επιλέξετε **όσα και όποια «εργαλεία» επιθυμείτε**, σε συνεννόηση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας: απλή αφήγηση, επίδειξη των σκέψεων που αντάλλαξε η ομάδα σας στο παρτέρι της, δημιουργία παρουσίασης PowerPoint, συνεφόλλεξο (Wordle), αφίσας, βίντεο, δραματοποίηση ή ό,τι άλλο σας εξυπηρετεί). Καλό είναι **να προηγηθεί σχετική συζήτηση** μεταξύ των μελών της ομάδας στον «Κήπο», ώστε να καταλήξετε αιτιολογημένα στον/στους τρόπο/τρόπους παρουσίασης. Επίσης, καλό θα ήταν να αναζητήσετε υλικό στο διαδίκτυο (ακόμη και με τη βοήθεια μου, αν χρειαστεί), να το αξιολογήσετε και να το αξιοποιήσετε κατάλληλα.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Στο τέλος, κάθε ομάδα θα αξιολογήσει την εργασία των υπόλοιπων ομάδων (και τη δική της) ως προς:

- ✓ την πληρότητα και σαφήνεια της παρουσίασής της,
- ✓ την πρωτοτυπία και ευρηματικότητα της παρουσίασης,
- ✓ την καταλληλότητα των μέσων που χρησιμοποίησε.

Αντιλαμβάνεσθε ότι ήρθε η ώρα να αυτενεργήσετε και να αξιοποιήσετε ό,τι έχετε μάθει από την έως τώρα συνεργασία σας στον «Κήπο» και στην τάξη.

Καλή σας συνεργασία!

ΟΜΑΔΑ Α΄

Η ομάδα σας θα εξετάσει το θέμα: «**Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον**» μέσα από το κείμενο του Λουίς Σεπούλδεβα «[Το μαύρο κύμα](#)» ΚΝΑ Α΄ Γυμνασίου.

Ενδεικτικά θέματα που μπορείτε να εξετάσετε στο παραπάνω κείμενο:

ποια οικολογικά προβλήματα θίγονται στο κείμενο; Ποιος/οι είναι ο/οι υπεύθυνος/οι για αυτά; Για ποιο λόγο; Ποιον/ποια τρόπο/μέσα επέλεξε ο συγγραφέας, για να μας μεταδώσει τα μηνύματα του κειμένου του; Τι σας άρεσε στο κείμενο; Τι άλλο θέλετε να σχολιάσετε;

Φυσικά, μπορείτε να αγνοήσετε τα ενδεικτικά θέματα που προτείνονται παραπάνω και να αυτενεργήσετε πλήρως!



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΟΜΑΔΑ Β΄

Η ομάδα σας θα εξετάσει το θέμα: «**Η επίδραση του ανθρώπου στην πόλη**» μέσα από το κείμενο του Κοσμά Χαρπαντίδη [«Χαλασμένες γειτονίες»](#), ΚΝ1 Β΄ Γυμνασίου.

Ενδεικτικά θέματα που μπορείτε να εξετάσετε στο παραπάνω κείμενο:

πώς μεταμορφώθηκε το αστικό περιβάλλον εξαιτίας της επέμβασης του ανθρώπου; Ποιο ήταν το κίνητρο; Ποια ήταν τα αποτελέσματα στη ζωή των κατοίκων; Ποιον/ποια τρόπο/μέσα επέλεξε ο συγγραφέας, για να μας μεταδώσει τα μηνύματα του κειμένου του; Τι σας άρεσε στο κείμενο; Τι άλλο θέλετε να σχολιάσετε;

Φυσικά, μπορείτε να αγνοήσετε τα ενδεικτικά θέματα που προτείνονται παραπάνω και να αυτενεργήσετε πλήρως!

ΟΜΑΔΑ Γ΄

Η ομάδα σας θα εξετάσει το θέμα: «**Πόλη-χωριό/φύση: διαφορές στην ανθρώπινη καθημερινότητα**» μέσα από το κείμενο της Ευγενίας Φακίνου [«Η ζωή στη Σύμη»](#), ΚΝ1 Α΄ Γυμνασίου.

Ενδεικτικά θέματα που μπορείτε να εξετάσετε:

ποιες είναι, σύμφωνα με την αφηγήτρια, οι διαφορές της ζωής στο μικρό νησί από τη ζωή στην πρωτεύουσα; Ποιες είναι οι συνήθειες και οι αντιλήψεις των κατοίκων του νησιού; Οι σχέσεις ανάμεσα στους κατοίκους του; Ποιον/ποια τρόπο/μέσα επέλεξε η συγγραφέας, για να μας μεταδώσει τα μηνύματα του κειμένου της; Τι σας άρεσε στο κείμενο; Τι άλλο θέλετε να σχολιάσετε;



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φυσικά, μπορείτε να αγνοήσετε τα ενδεικτικά θέματα που προτείνονται παραπάνω και να αυτενεργήσετε πλήρως!

ΟΜΑΔΑ Δ΄

Η ομάδα σας θα εξετάσει το θέμα «**Η ζωή των παιδιών στη φύση και στην πόλη**» μέσα από τα ποιήματα του Γιάννη Ρίτσου [«Τζιτζίκια στήσαν το χορό»](#) και Οδυσσέα Ελύτη [«Κάτω στις μαργαρίτας το αλωνάκι»](#) ΚΝΜ Α΄ Γυμνασίου, καθώς και το πεζογράφημα της Μαρίας Ιορδανίδου [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#), ΚΝΜ Β΄ Γυμνασίου, εστιάζοντας στα παρακάτω ενδεικτικά ζητήματα:

πώς καθορίζει το περιβάλλον, στο οποίο ζουν, τη ζωή των παιδιών που αναφέρονται στα παραπάνω κείμενα; Ποια αίσθηση αποκομίσατε για τα συναισθήματα των συγκεκριμένων παιδιών; Πώς συνδέονται τα παιδιά με τη φύση; Ποιους τρόπους/μέσα επέλεξαν οι συγκεκριμένοι λογοτέχνες, για να μας μεταδώσουν τα μηνύματά των κειμένων τους; Τι σας άρεσε στα κείμενα; Τι άλλο θέλετε να σχολιάσετε;

Φυσικά, **μπορείτε να αγνοήσετε** τα ενδεικτικά θέματα που προτείνονται παραπάνω και να αυτενεργήσετε πλήρως!



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Ευγενία Φακίνου: «Η ζωή στη Σύμη»

Να διερευνήσετε με τους συμμαθητές σας μέσα στο κείμενο τα παρακάτω θέματα:

ΟΜΑΔΑ Α΄

Η εναλλαγή των εποχών στην ύπαιθρο.

ΟΜΑΔΑ Β΄

Οι σχέσεις των ανθρώπων στη μικρή νησιωτική κοινωνία.

ΟΜΑΔΑ Γ΄

Η σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, όπως αποτυπώνεται στο κείμενο.

ΟΜΑΔΑ Δ΄

Ας καταγράψουμε στον παρακάτω πίνακα τις συνήθειες των ανθρώπων, τα παιχνίδια των παιδιών και τις αντιλήψεις των κατοίκων του νησιού. Ας σημειώσουμε με αστερίσκο ποιες από αυτές διασώζονται στον τόπο μας.

ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ	ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ

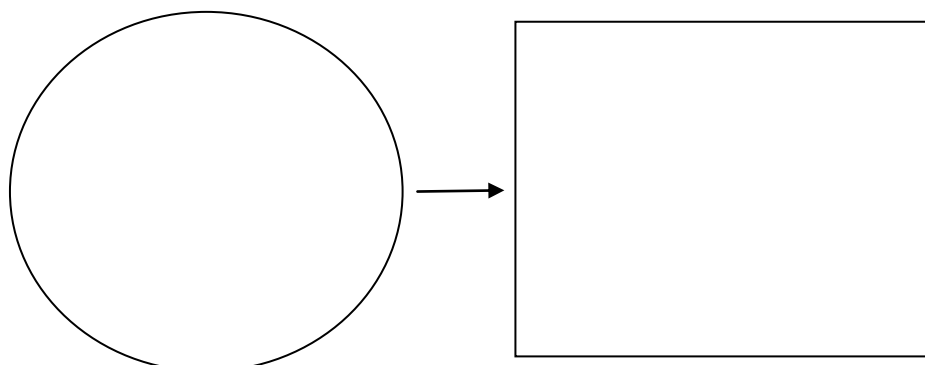
ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μπορείτε, αν θέλετε, να ζωγραφίσετε την κουζίνα που περιγράφεται στο κείμενο.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Να συζητήσετε με τους συμμαθητές σας για την προσπάθεια της [Κενγκά](#) να επιβιώσει από την πετρελαιοκηλίδα και στη συνέχεια:

- ❖ στα τετράγωνα πλαίσια να καταγράψετε τις προσπάθειες της Κενγκά να ξεφύγει από τη θανάσιμη πετρελαιοκηλίδα,
- ❖ στα κυκλικά πλαίσια να καταγράψετε ό,τι την εμποδίζει να πετύχει τον στόχο της και την οδηγεί σε αποτυχία,
- ❖ εφόσον επιθυμείτε, μπορείτε να αναδιατάξετε τα πλαίσια ή να παραλείψετε κάποια από αυτά.





Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

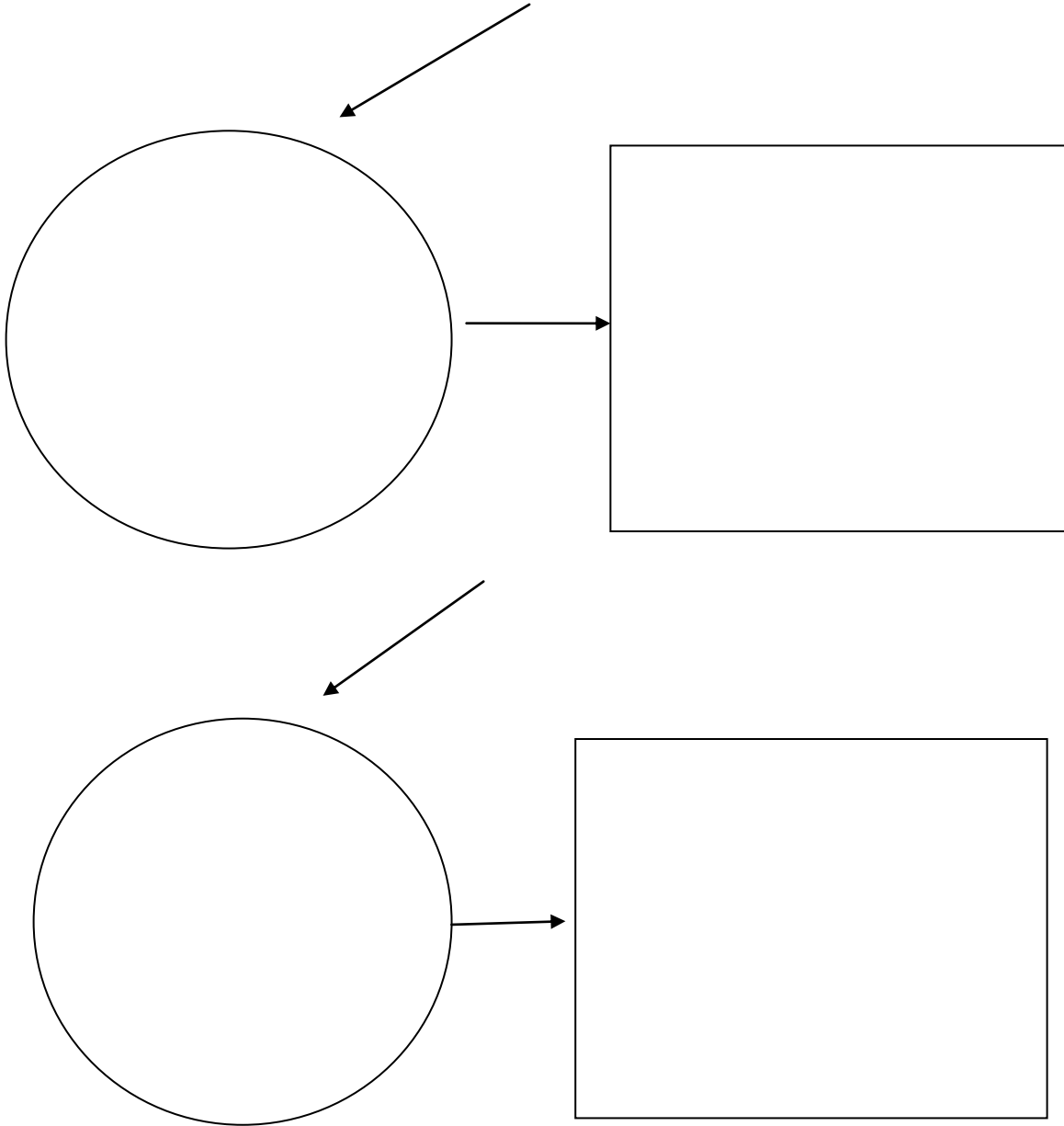


ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης





Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 (ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ)

Α. Καλό είναι, καταρχάς, να παρακολουθήσετε μία από τις παρακάτω ταινίες:

- ✓ Ομάδα Α': «Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον»
<http://archive.ert.gr/52893/>
- ✓ Ομάδα Β': «Η επίδραση του ανθρώπου στην πόλη»
<http://archive.ert.gr/49511/>
- ✓ Ομάδα Γ': «Πόλη-χωριό/φύση: διαφορές στην ανθρώπινη καθημερινότητα»
<http://archive.ert.gr/52769/>
- ✓ Ομάδα Δ': «Η ζωή των παιδιών στη φύση και στην πόλη»
<http://archive.ert.gr/52782/>

Β. Τώρα που πήρατε κάποιες επιπλέον ιδέες, μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας για ένα από τα παρακάτω θέματα (ανάλογα με τα κείμενα που μελετήσατε στην προηγούμενη φάση του σεναρίου):

- ✓ την αλλαγή στο **φυσικό περιβάλλον** και τα οικολογικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή μας (μόλυνση, εξαφάνιση ειδών χλωρίδας και πανίδας κλπ.),
- ✓ την αλλαγή το **αστικό περιβάλλον**,
- ✓ την αλλαγή στον **τρόπο ζωής των συμπολιτών μας** και στη μεταξύ τους επικοινωνία και επαφή,
- ✓ τις διαφορές (και τις όποιες αλλαγές) στον **τρόπο ζωής των παιδιών** στην πόλη και στο χωριό.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Γ. Και σε αυτήν την εργασία σας μπορείτε να επιλέξετε μόνοι τον τρόπο της συνεργασίας σας, συλλογής και παρουσίασης του υλικού σας (π.χ. επικοινωνία με οικολογικές οργανώσεις και συμπολίτες μας, αναζήτηση υλικού στο διαδίκτυο, αναζήτηση φωτογραφικού υλικού ή λογοτεχνικών κειμένων για την πόλη μας, συνεντεύξεις κλπ.)

Καλή σας συνεργασία!



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το παραδειγματικό σενάριο προβλέπει είκοσι τέσσερις ώρες διδασκαλίας και παρατίθεται στη βάση δεδομένων του ΚΕΓ¹⁹. Ως παραδειγματικό σενάριο δεν προτείνει φύλλα εργασίας, ενώ τα κείμενα ποικίλλουν και οι δραστηριότητές του, ιδίως κατά την τρίτη φάση, είναι περισσότερες. Ως εκ τούτου, στον διδάσκοντα επαφίεται ποια επιπλέον κείμενα θα αξιοποιήσει, ποια κατεύθυνση θα δώσει στο δικό του σενάριο και αν θα υιοθετήσει τελικά κάποιες από τις παραδοσιακότερες μεθόδους ή δραστηριότητες που εφαρμόστηκαν εδώ για τους λόγους που έχουν εκτεθεί παραπάνω.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεδομένης της χρονικής περιόδου που εφαρμόστηκε το σενάριο, η εφαρμογή του κρίνεται αρκετά επιτυχημένη. Οι μαθητές/-τριες συμμετείχαν με μεγάλη ή σχετική προθυμία στις εργασίες. Ωστόσο, λίγο πριν από τις διακοπές του Πάσχα, αυξήθηκε το άγχος των μαθητών, ενόψει των τελικών προαγωγικών εξετάσεων. Έτσι, ενώ το σενάριο θα μπορούσε να ολοκληρωθεί όπως ξεκίνησε, αναδεικνύοντας ακόμη περισσότερο την αναγνωστική ανταπόκριση και τη δημιουργικότητα κάθε μαθητή, κάποια στιγμή της δεύτερης φάσης έκανε παραχωρήσεις σε παραδοσιακότερες πρακτικές, που φαίνεται να αλλοιώνουν σε κάποιον βαθμό τον χαρακτήρα και την αρχική στόχευση του παραδειγματικού σεναρίου.

Βέβαια, οι παραδοσιακές αυτές πρακτικές δεν είναι εκ προοιμίου κακές ή απορριπτές. Αντίθετα, μπορεί να μας δώσουν συχνά τη δυνατότητα να εφοδιάσουμε τους μαθητές μας με γνώσεις, όχι γιατί είναι οι πλέον ενδεδειγμένες για τον σκοπό αυτόν, αλλά γιατί αυτές γνωρίζουμε να εφαρμόζουμε με μεγαλύτερη ευχέρεια και, επομένως, επιτυχία. Τελικά, στον καθένα από εμάς επαφίεται αν θα κινηθεί μέσα

¹⁹ Βλ. Δέσποινα Παπαδοπούλου, Η επίδραση του ανθρώπου στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2011.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

στον χώρο της διδακτικής της λογοτεχνίας υιοθετώντας αποκλειστικά τις μεθόδους που προτείνουν οι σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρίες και θεωρητικές προσεγγίσεις της λογοτεχνίας (πολιτισμικές σπουδές, αναγνωστικές θεωρίες κλπ.) ή θα εργαστεί με «τρόπο μεικτό, αλλά νόμιμο», στο πλαίσιο, βέβαια, πάντα που οριοθετούν τα προγράμματα σπουδών. Για αυτό επιβάλλεται ο χαρακτήρας των τελευταίων να είναι σαφώς καθορισμένος και ομοιογενής από την αρχική τους στόχευση έως και την αξιολόγηση των μαθητών. Ο τρόπος αξιολόγησης, λοιπόν, οφείλει να είναι συμβατός με τη φιλοσοφία των προγραμμάτων σπουδών και τις θεωρίες που αυτά προϋποθέτουν και να μην τις αναιρεί.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριτίδου, Μ.. 2012. *ΤΠΕ και διδασκαλία της λογοτεχνίας. Το μοντέλο των τριών αλληλένδετων κύκλων*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Φρυδάκη, Ε. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Φρυδάκη, Ε. 2009. *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.